CZU: 347.7:657.1:005 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.85**

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ACTIVITĂȚII VENTURE – PUNCT DE REPER PENTRU CONTABILITATEA MANAGERIALĂ

UNGUREANU Viorica,
Universitatea de Stat din Moldova,
Școala Doctorală de Științe Juridice și Economice
ORCID: 0000-0002-2874-439X

SUMMARY

The legal regulation of venture activity is an essential pillar for the organization of managerial accounting and decision-making by investors. The basic laws, namely the Alternative Collective Investment Undertakings Low and the Small and Medium-sized Enterprises Act, are fundamental to the development and management of venture entities at all stages of the life cycle: seed, start-up, initial growth, expansion, maturity and decline. At the same time, international financial reporting standards (IFRS) and the preparation of management reports based on these standards are essential for the organization of accounting, profitability analysis and risk assessment associated with investments. The author formulated a hypothesis: through a solid legal framework and well-organized managerial accounting, users and investors can ensure efficient management of resources and sustainable economic growth.

***Keywords*:** activitate venture, contabilitate, IFRS, ÎMM, raport de management.

Activitatea cu capital venture a câștigat o importanță semnificativă în peisajul economic contemporan, oferind resurse financiare esențiale pentru startup-uri și inovație. Reglementarea juridică a acestei activități joacă un rol fundamental în asigurarea unui mediu propice pentru dezvoltarea afacerilor și, în același timp, influențează direct practica contabilității manageriale.

Capital venture se referă la fondurile de investiții care oferă surse de finanțare pentru ÎMM-uri cu un potențial de creștere ridicat, de obicei în fazele incipiente. Aceste investiții sunt adesea riscante, dar pot aduce randamente semnificative. Este esențial ca antreprenorii și investitorii să aibă o înțelegere clară a legislației care guvernează aceste tranzacții, pentru a naviga cu succes în peisajul complex al investițiilor.

Reglementările referitoare la activitatea venture includ acte legislative naționale și internaționale care stabilesc reguli pentru atragerea de capital, protecția investitorilor și transparența financiară. Aceste reglementări sunt esențiale pentru menținerea unui climat de încredere și pentru reducerea riscurilor asociate cu investițiile. În plus, cadrul

legal influențează structura de capital a companiilor, ceea ce, la rândul său, are un impact asupra contabilității. Reglementarea legală a activității venture este un pilon esențial pentru organizarea contabilității manageriale și a procesului decizional de către investitori. Cu referire la implicarea contabilității în managementul financiar, se poate menționa că: contabilitatea managerială devine un instrument cheie în evaluarea performanței companiilor finanțate prin capital venture. Aceasta nu doar că monitorizează fluxurile financiare, ci și analizează costurile și veniturile pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra sănătății financiare a unei afaceri. Metodele de raportare și instrumentele analitice utilizate în contabilitate ajută managerii să ia decizii informate cu privire la alocarea resurselor. Activitățile venture sunt caracterizate printr-un nivel ridicat de incertitudine. Reglementările juridice contribuie la identificarea și gestionarea riscurilor prin stabilirea unor norme clare de raportare și audit. Contabilitatea managerială oferă instrumente pentru analiza riscurilor, evaluând atât oportunitățile de creștere, cât și posibilele capcane financiare.

Legile cadru care reglementează activitatea cu capital de risc sunt fundamentale pentru dezvoltarea și gestionarea entităților cu activitate venture la toate etapele ciclului de viață a proiectelor inovaționale: start-up; creștere inițială; expansiune; maturitate; declin. În același timp, standardele internaționale de raportare financiară (IFRS) și întocmirea rapoartelor de management pe baza acestor standarde sunt esențiale pentru organizarea contabilității, a analizei profitabilității și a evaluării riscurilor asociate investițiilor în activitatea cu profil de risc. Printr-un cadru legal solid și o contabilitate managerială bine organizată, utilizatorii și investitorii pot asigura un management eficient al resurselor și o creștere economică durabilă.

Pentru realizarea acestui studiu, au fost utilizate surse legislative și documente normative relevante pentru activitatea venture, cum ar fi Legea Nr. 2 din 06.02.2020 privind organismele de plasament colectiv alternative [1] și Legea Nr. 179 din 21.07.2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii [2]. De asemenea, au fost analizate standardele internaționale de raportare financiară (IFRS), literatura de specialitate în domeniul contabilității manageriale și diverse rapoarte de management realizate de entități cu activitate de capital de risc. Aceste materiale oferă o bază solidă pentru evaluarea impactului reglementărilor asupra organizării și gestionării contabilității în cadrul entităților venture. În contextul reglementării juridice a activității venture, aplicarea IFRS 2 permite evaluarea serviciului de inovare pe baza valorii juste, asigurând participarea

deținătorului capitalului uman la beneficiile economice ulterioare, în timp ce evaluarea și recunoașterea adecvată a investițiilor de capital venture se realizează prin IFRS 9, IAS 28, IFRS 11 și IFRS 13, sau IAS 39 utilizând conceptul valorii juste pentru activele și instrumentele financiare, metoda dobânzii efective fiind cea mai potrivită pentru activitatea cu profil de risc, deși costul istoric rămâne relevant pentru alte elemente patrimoniale, generând o raportare financiară conservatoare. [3,4,5,6,7,8]

Studiul a fost realizat printr-o metodă de cercetare calitativă, incluzând analiza legislației în viguare, a standardelor IFRS și a rapoartelor de management. Metoda de cercetare a implicat identificarea și evaluarea etapelor specifice activității de venture (seed, start-up, creștere inițială, expansiune, maturitate, declin) și a impactului reglementărilor asupra fiecărei etape. De asemenea, au fost aplicate metode comparative pentru a evidenția diferențele și similitudinile în aplicarea standardelor IFRS și a cerințelor legale în diversele etape ale ciclului de viață al entităților venture. Această abordare a permis obținerea unei perspective comprehensive asupra modului în care cadrul legal influențează contabilitatea managerială și deciziile investiționale.

Pentru a identifica particularităților evidenței contabile a surselor de finanțare și utilizarea acestora în cadrul activității venture, mai întâi de toate, este necesar de a analiza cadrul legal, care reglementează domeniul specific acestei activități. Prin transpunerea parțială a unor Directive și Regulamente a Parlamentului European și a Consiliului Europei, privind administratorii fondurilor de investiții, privind fondurile europene cu capital de risc, în ceea ce privește standardele tehnice de reglementare care stabilesc tipurile de administratori ai fondurilor de investiții alternative, privind fondurile europene de investiții pe termen lung publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Parlamentul Republicii Moldova, urmând calea inovațiilor, adoptă, încă în anul 2020, legea de căpătâi, pentru stabilirea cadrului legal aferent organismelor de plasament colectiv cu capital de risc. Totodată, potrivit art. 1 Legea privind organismele de plasament colectiv alternative are următorul scop și domenii de aplicare [1]:

- reglementează constituirea, avizarea și funcționarea OPCA;
- reglementează cerințele față de organizarea, licențierea și activitățile desfășurate de SAI, obligațiile aferente gestionării OPCA cu capital de risc și cu investiții pe termen lung;
- reglementează normele referitoare la depozitarii activelor OPCA.

Deși a fost posibilă adoptarea unei legi pentru fundamentarea juridică a OPCA,

care, de fapt, se referă mai mult la fondurile venture, ce atrag resurse financiare de la anumiți investitori în vederea plasării acestora potrivit politicii de investiții, promovată în interesul acestora, totuși, aria de acoperire a întregii activități venture, este cu mult mai largă. Deoarece actorii acestui tip de activitate cu capital de risc desfășoară activități pe piața de capital, se impune și respectarea reglementărilor din Legea privind piața de capital [9]. Totuși, analizând legile de bază care reglementează activitatea venture, poate fi dedus că, de fapt, legiuitorul, prin excluderea unor noțiuni specifice activității cu capital de risc din legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, nu se dorește regăsirea acestor noțiuni similare, care ține de activitatea de investiții și se regăsesc în legea privind organismele de plasament colectiv alternative. Astfel, din legea nr. 179/2016, s-a exlus noțiunea ”fond cu capital de risc”, deoarece această noțiune ține să se promoveze în mod prioritar în art.5 din legea nr.2/2020 ca ”fond de investiții”, precum și alte condiții legale care reglementează activitatea venture și condițiile de finanțare a activității se regăsesc în legi în dependență de calitatea subiecților venture și de obiectul investiției. Deoarece, majoritatea inițiativelor și ideilor au nevoie de finanțare la etapa inițială, așa numitul start-up, concomitent cu aceste reglementări, apare necesitatea de a ne călăuzi juridic și de Legea cu privire la ÎMM-uri, care stabilește cadrul legal de activitate al întreprinderilor micro, mici și mijlocii, precum și măsurile de suport din partea statului pentru crearea și dezvoltarea lor. Deși, la prima vedere, legislația R.M. ce reglementează activitatea venture, pare una formală și rigidă, totuși, trebuie de luat în calcul, perspectiva europeană și accesul la sursele de finanțare externă, care va putea propulsa și accelera deciziile managerilor de a purcede la inovații pe calea proiectelor venture, stimulând, astfel deciziile cu privire la finanțarea celor mai năstrușnice idei.

Reglementările legale pe care le urmează o entitate care dezvoltă proiecte inovaționale depind de sursele de finanțare. Dacă finanțarea este realizată prin capital venture conform unui model tradițional, entitatea va respecta Legea privind organismele de plasament colectiv alternative, în timp ce pentru finanțarea prin business angels, mezanin sau alte instrumente financiare, se va ghida după Legea cu privire la ÎMM-uri. Comparativ cu alte surse, finanțarea prin capital venture oferă două avantaje pentru companiile venture:

1) capitalul venture oferă o oportunitate pentru întreprinderile care nu au acces la alte fonduri de împrumut pentru proiectele inovaționale noi cu un risc sporit;

2) capitalul venture face posibil să supraviețuiască în condiții dificile astfel de întreprinderi [10].

Pentru o reflectare mai amplă a cadrului juridic național care stă la baza desfășurării activității cu capital venture se propune următoarea schemă .

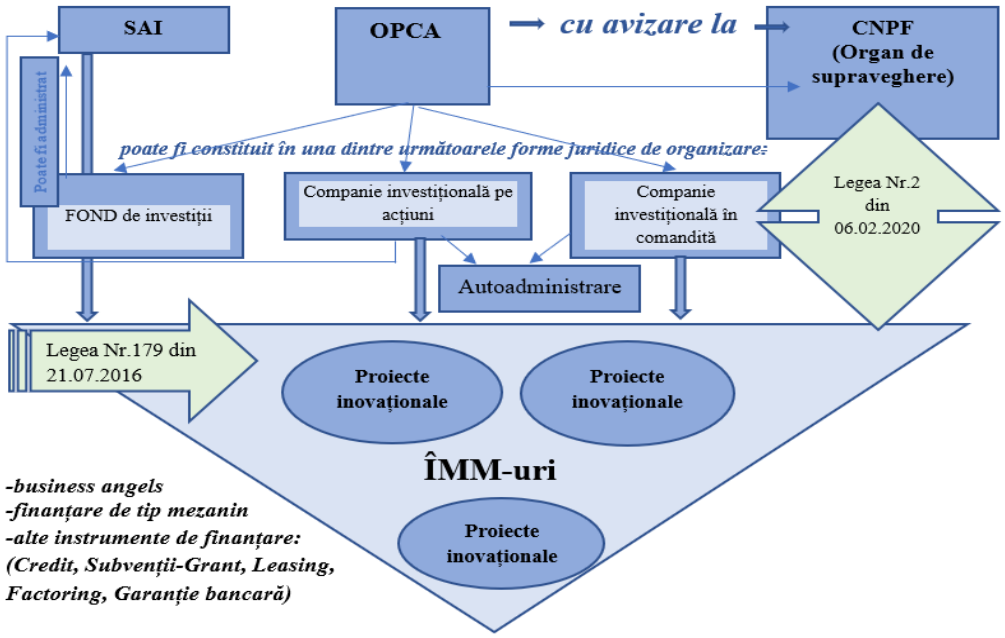

Fig. 1. ***Modele de finanțare în ÎMM-uri prin organisme de plasament colectiv alternative, business angels și alte instrumente potrivit legislației în vigoare a R.M.***

Sursa: Elaborată de autor

Legea privind organismele de plasament colectiv alternative nu este pe deplin funcțională în Republica Moldova din cauza reglementărilor destul de rigide cu privire la capitalul inițial al companiei investiționale pe acțiuni și inexistența vreunui fondul de investiții înregistrat de către Comisia Națională a Pieței Financiare. Reieșind din reglementările art.6, pct. (6) din lege [1], capitalul propriu al companiei investiționale pe acțiuni, care se autoadministrează, trebuie să constituie o sumă variabilă în dependență de data intrării în viguare a legii (06.02.2020), iar, în cazul neconformării, aceasta este obligată să selecteze o societate de administrare a investițiilor, încheind cu aceasta un contract de administrare. (tab.1)

Tabelul 1. ***Mărimea capitalul inițial reprezentat de capitalul propriu al companiei investiționale pe acțiuni în dependență de data intrării în vigoare a legii***

Perioada de constituire a CIA	Valoarea capitalului inițial
La data intrării în vigoare a legii	50000 de euro
Valabil la 3 ani de la data intrării în vigoare a legii	100000 de euro

Perioada de constituire a CIA	Valoarea capitalului inițial
Valabil la 5 ani de la data intrării în vigoare a legii	150000 de euro
Valabil la 7 ani de la data intrării în vigoare a legii	200000 de euro
Valabil la 10 ani de la data intrării în vigoare a legii	300000 de euro

Sursa: Elaborată de autor în baza legii [1]

Totodată, se urmărește tendința statului de a încuraja inovațiile prin politici și strategii, acesta fiind și Obiectivul Nr.1 al Stratergiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030" [11] prin dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat. În acest sens, sunt prevăzute unele priorități, atât pentru angajați, cât și pentru angajatori și companii, care printr-un mecanism de parteneriat public-perivat activ, trebuie să satisfacă cerințele societății ce contribuie la îmbunătățirea calitatea vieții printr-un nivel adecvat al veniturilor. La nivel de percepție, se cere ca fiecare om, este încurajat să își majoreze veniturile, ceea ce va fi posibil prin impulsionarea acumulării de venituri din activitatea salarială și din cea economică prin performanțe, prin implementarea inovațiilor și acumularea de noi cunoștințe necesare. În realitate, schimbul foarte redus de informații între mediul antreprenorial și instituțiile de cercetare este tot mai vizibil, iar apariția unor stimulări și soluții din partea statului se încep a contura prin dezvoltarea ofertei educaționale și a parteneriatelor dintre companii prin apariția învățământului dual. Alte priorități din Strategie (SND) legate de inovații, cercetare, digitalizare și dezvoltare sunt reprezentate schematic mai jos:

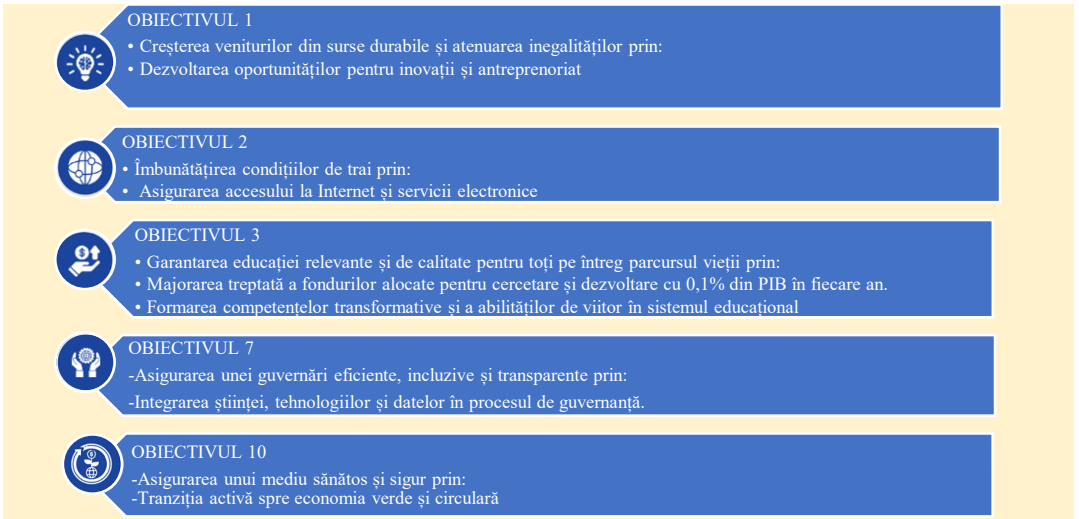

Fig. 2. ***Obiectivele R.M. din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030" cu privire la inovații, cercetare și dezvoltare.***
Sursa: Elaborată de autor

Tot mai multe entități din Republica Moldova tind să exploreze accesând la surse de finanțare europene pentru a crește și se dezvolta, dar și a putea beneficia de construirea unor rețele de colaborare cu alte entități din UE, ceea ce ar deschide noi oportunități de finanțare și parteneriate strategice.

Una din principalele surse de finanțarea a activității venture pentru Republica Moldova, la moment, sunt cele obținute datorită aplicării la programele-cadru Orizont Europa pentru cercetare și inovare al Uniunii Europene pentru perioada 2021–2027 (constituie un buget estimativ de circa 100 de miliarde de euro). [12] Programele-cadru sunt instrumentele financiare esențiale prin care Uniunea Europeană susține activitățile de cercetare și dezvoltare în aproape toate domeniile științifice. Aceste programe sunt propuse de Comisia Europeană și aprobate de Consiliul și Parlamentul European printr-un proces de codecizie. Datorită finanțărilor oferite de UE în cadrul programelor-cadru anterioare, cercetători și specialiști din diverse industrii din Europa și din lume au colaborat pentru a aborda multiple provocări. Inovațiile rezultate au avut un impact semnificativ asupra calității vieții, protecției mediului și au contribuit la creșterea durabilității și competitivității industriei europene. Potrivit datelor statistice Horizon Dashboard [13], Republica Moldova a înregistrat următoarele rezultate (tabelul 3.1.):

Tabelul 3.1.: Volumul investițiilor atrase pe entități în cadrul Programului Orizont Europa

Entități	Contribuția UE (Euro)
Asociația Obstească Sănatate pentru Tineri	579 475
Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare	384 537
Inspectoratul General al Poliției	330 417
Universitatea Tehnică a Moldovei	248 314
Universitatea Americană din Moldova	216 200
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne	186 250
Research and educational networking association of Moldova	170 575
Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”	138 000
WISE AGILE SRL	135 250
AO „Verde e Moldova”	132 375
AO Institutul pentru Politici și Reforme Europene	101 200
Academia de Stiințe a Moldovei	72 812
AO Centrul Comunitar de Acces la Informație și de Instruire din Moldova (INFOGROUP)	57 625
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți	44 250

Entități	Contribuția UE (Euro)
Inspectoratul pentru Protectia Mediului	37 937
Instituția Publica Universitatea de Educație Fizică și Sport	37 310
Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”	36 487
• **Total**	**2 909 016**

Sursa*: Elaborată de autor în baza [14]*

Programele-cadru europene reprezintă o sursă vitală de finanțare pentru activitatea venture. Accesul la aceste fonduri nu doar sprijină financiar compania, dar îi permite și să dezvolte soluții inovatoare care pot spori competitivitatea și sustenabilitatea pe termen lung. Este recomandat ca entitățile cu profil de risc să-și valorifice aceste oportunități de finanțare pentru a-și consolida poziția pe piață. Cu toate acestea, entitățile din Republica Moldova, pot aplica și la alte programe guvernamentale pentru a obține finanțarea proiectelor sale inovaționale. De exemplu, pentru finanțarea unei noi invenții, entitatea, în afară de Programele-cadru din partea UE, poate aplica la unul din programele guvernamentale pentru care va întruni condițiile de egibilitate: [15]

1. Programul“Start pentru Tineri”;
2. Programul de Susținere a Antreprenoriatului Feminin;
3. Programul de Atragere a Remitențelor în Economie PARE 1+2;
4. Programul Dezvoltarea IMM în domeniul turismului;
5. Programul de Ecologizare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii;
6. Programul de transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii;
7. Programul de Susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice;
8. Programul de Retehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii;
9. Programul de creștere a competitivității la export și internaționalizarea IMM.

Activitatea cu capital venture este esențială pentru susținerea startup-urilor în diferitele etape ale ciclului lor de viață. Fiecare etapă aduce provocări și oportunități specifice, iar reglementarea juridică joacă un rol vital în asigurarea unui cadru favorabil pentru dezvoltare. În acest articol, vom analiza reglementările relevante în funcție de etapele ciclului de viață: seed, start-up, creștere inițială, expansiune, maturitate și declin, precum și sursele de finanțare asociate.

1. Etapa Seed În această etapă, startup-urile sunt la început de drum și necesită

fonduri pentru a-și dezvolta ideile. Reglementările juridice, cum ar fi legile privind investițiile și protecția consumatorilor, sunt esențiale pentru asigurarea transparenței și securității investitorilor. Sursele de finanțare includ:

• **Investiții de tip angel**: Investitori individuali care oferă capital de risc pentru idei promițătoare.

• **Fonduri de seed capital**: Fonduri specializate care investesc în startup-uri aflate în stadiu incipient.

2. Etapa Start-up În această fază, companiile încep să își testeze produsele pe piață. Reglementările legate de protecția proprietății intelectuale devin cruciale pentru a proteja inovațiile. De asemenea, cerințele de raportare financiară încep să devină mai stricte. Sursele de finanțare includ:

• **Finanțare de tip venture capital**: Fonduri care investesc în startup-uri cu potențial de creștere.

• **Granturi și subvenții**: Fonduri oferite de organizații guvernamentale sau non-guvernamentale.

3. Etapa de Creștere Inițială Pe măsură ce afacerea începe să crească, reglementările privind impozitarea și conformitatea devin din ce în ce mai relevante. Acestea ajută la gestionarea responsabilităților financiare și la menținerea unei relații de încredere cu investitorii. Sursele de finanțare includ:

• **Finanțare prin fonduri de capital de risc**: Investiții mai mari pentru a sprijini expansiunea.

• **Împrumuturi bancare**: Opțiuni de finanțare prin credite pentru a acoperi costurile operaționale.

4. Etapa de Expansiune În această etapă, companiile caută să își extindă operațiunile pe piețe noi. Reglementările internaționale devin relevante, în special în cazul extinderii pe piețe externe. Este important ca afacerile să respecte legislația locală și internațională. Sursele de finanțare includ:

• **Emisiunea de acțiuni**: Atragerea de capital prin listarea la bursă sau prin oferte private.

• **Parteneriate strategice**: Colaborări cu alte companii pentru a accesa noi resurse și piețe.

5. Etapa de Maturitate Companiile mature trebuie să se concentreze pe eficiența operațională și pe gestionarea riscurilor. Reglementările referitoare la raportarea

financiară devin esențiale pentru a menține transparența în fața investitorilor și a autorităților. Sursele de finanțare includ:

• **Reinvestirea profitului**: Folosirea profiturilor pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare.

• **Obligațiuni corporative**: Emiterea de obligațiuni pentru a atrage capital pe termen lung.

6. Etapa de Decline În această fază, companiile se confruntă cu provocări și trebuie să ia decizii strategice pentru a-și restructura operațiunile. Reglementările privind insolvența și protecția creditorilor sunt extrem de importante. Sursele de finanțare pot include:

• **Finanțare prin capital de restructurare**: Investiții care vizează revitalizarea afacerii.

• **Vânzări de active**: Generarea de capital prin vânzarea de bunuri sau divizii neperformante.

În final, reglementările juridice influențează deciziile manageriale în contextul activității venture. De exemplu, schimbările în legislația fiscală pot afecta atractivitatea anumitor investiții. Managerii trebuie să integreze datele financiare și informațiile juridice pentru a formula strategii eficiente de expansiune și pentru a atrage noi investitori.

CONCLUZII

În baza rezultatelor studiului se pot deduce următoarele concluzii: reglementarea juridică a activității venture este esențială pentru fiecare etapă a ciclului de viață al unei afaceri. Aceasta oferă un cadru care protejează interesele investitorilor și sprijină dezvoltarea sustenabilă a startup-urilor. De la protecția proprietății intelectuale în etapa de seed până la reglementările de insolvență în etapa de declin, fiecare aspect juridic are un impact direct asupra deciziilor financiare și strategice ale companiilor. O bună înțelegere a acestor reglementări permite managerilor să navigheze cu succes prin provocările economice și să valorifice oportunitățile disponibile. Reglementarea juridică a activității venture reprezintă un element esențial pentru dezvoltarea sustenabilă a economiei și a startup-urilor. Aceasta nu doar că protejează interesele investitorilor, dar contribuie și la claritatea proceselor financiare. În acest context, contabilitatea managerială joacă un rol central în facilitarea deciziilor informate și în gestionarea resurselor. Colaborarea dintre

reglementare și contabilitate asigură un mediu de afaceri mai transparent și mai previzibil, sprijinind inovația și dezvoltarea economică.

BIBLIOGRAFIE:

1. Legea Nr.2 din 06.02.2020 privind organismele de plasament colectiv alternative, Publicat: 27.03.2020 în Monitorul Oficial Nr. 94-98 art. 142, [accesat: 29.04.2024]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137018&lang=ro#.

2. Legea Nr.179 din 21.07.2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii. Publicat: 16.09.2016 în Monitorul Oficial Nr. 306-313 art. 651. [accesat: 29.04.2024]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138265&lang=ro#.

3. International Accounting Standards Board (IASB). (2004). IFRS 2: Share-based Payment. London: IFRS Foundation. https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs2 [Accessed: 24.08.2024].

4. Standardul Internațional de Raportare Financiară 9: Instrumente financiare, (2004), mod de acces: https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-ifrs-9-ias-19-ias-36-ias-39-ifric-21.[Accesat: 25.08.2024].

5. Standardul Internațional de Contabilitate 28: Investiții în entitățile asociate și în asocierile în participație, (2011) mod de acces: https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-ifrs-10-ifrs-15-ifrs-16-ias-28. [Accesat: 25.08.2024].

6. International Accounting Standards Board (IASB), (2011), IFRS 11 Joint Arrangements, https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs11. [Accessed: 26.08.2024].

7. International Accounting Standards Board (IASB), (2011), IFRS 13 Fair Value Measurement, https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs13. [Accessed: 27.08.2024].

8. Standardul Internațional de Contabilitate 39: Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare, (2014), mod de acces: https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-ifrs-9-ias-19-ias-36-ias-39-ifric-21. [Accessed: 27.08.2024].

9. Legea Nr.171 din 11.07.2012 privind piața de capital. Publicat: 14.09.2012 în Monitorul Oficial Nr. 193-197 art. 665; Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134577&lang=ro#.

10. Shemet, E. S. Mecanismul de finanțare cu capital venture în afacerile mici. Buletinul economic informativ al Universității de Stat din Rostov - 2008. - Nr. 2, partea 3. - p. 94–97.

11. Stratergia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, mod de acces: https://gov.md/ro/moldova2030 [Accesat: 14.09.2024].

12. Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council of 28 April 2021 establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, [online] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.170.01.0001.01.ENG (accesat: 01.09.2024).

13. Horizon Dashboard, [online] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard. (accesat: 01.09.2024).

14. Single Electronic Data Interchange Area (SEDIA), Participant Register, [online] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/participant-register. (accesat: 01.09.2024).

15. Pagina oficială a Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Mod de acces: https://www.oda.md/ro/media-page/presa/anunturi/apeluri-de-granturi-active-10.